



Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. VI. Jejunium nobile, ac Spartanum omnis cibi condimentum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

*a Persius
Sat. 3. Tur-
gus hic e-
pulis atque
alio vni-
launatur.
b A cibo fla-
tin exerci-
ant cubiti
ire, singula-
riter nouit.
c Eccli. 6.
37. v. 34.*

machus nimium factus pavonum, gallinarum, caponum, anatum, aliorumque avium cupidias nondum digestas ad balnea a, ad sphæristerium, aut etiam ad lectum b desert. Hinc variae credidit, hinc frequentes morbi, hinc prope rate mortes. Horum omnium malorum una, epularum ingurgitatio est causa.

Ergo, si abigendus sit canis, ostendendus ei lapis; si despumet olla, subtrahendus ignis; si recalcet equus, minuendus ei pascus; si male obtemperet caro, edomanda est jejuniis.

Ecquid amplius egemus testibus? Qui abstinentes est, adiciat vitam: Est sanitatis mater Abstinentia. Quid ergo formidamus famem exiguam, qui cenam adituri fumus æternam? Quid jejunia horremus, qui deliciis pacemur immortalibus? Satiabimur, cum apparuerit gloria Domini.

CAPVT VI.

Ieiunium nobile ac Spartanum omnis cibi condimentum.

ANAVS Seneca eruditionis princeps, idea morum nobilissima, non solum alios abstinere docuit, sed & ipse abstinuit, & longè severius quam docendo suavit. Habuit Seneca inter amicos hominem opulentum & delicatissimum, Equitem Romanum Lucium, ad quem pleraque omnes epistolarum misit. Huic viro abstinentiam sæpius inculcans: Tecum ipse discipias, inquit, quid sit necessarium, quid supervacuum. Præcepto prorsus aurea: Necessitatem attendere, non voluptatem. Si legem hanc orbis servaret, nemini deesset quod sufficeret. Sed efficacis monens, imò & præcipiens Seneca: Ceterum, inquit, aded mihi placet tentare animi tui firmitatem, ut ex præcepto magistorum vivorum tibi quoque præcipiam: Invenias aliquot dies, quibus contentus minimo ac vilissimo cibo, duri atque horridi veste, dicas tibi: Hoc est, quod timetur? Hoc secuti sunt, qui omnibus mensibus paupertatem imitari, ne unquam expavescerent, quod sepe didicissent. Hoc triduo & quadriduo ser, interdum pluribus diebus, ut non lusus sit, sed experimentum. Tunc mihi crede, Lucili, exultabis dupondio & satur. Non est tamen, quare tu multum tibi facere videaris: facies enim quod multa millia servorum, quod multa millia pauperum faciunt, illo nomine te iustice, quod facies non coactus. Tam facile tibi erit illud pati semper, quam aliquando experiri. Habeamus aquam, habemus polentam, & tunc ipsi de felicitate controversiam faciamus.

*Senec. epist.
18. mihi
pag. 417.
ante med.*

*† Duobus
asibus, non
totis duobus
cruciferis.*

*Senec. epist.
110. mihi
pag. 641.*

*Ælian. l. 4.
Var. hist. c.
13. mihi
pag. 153.
† Vel, cui
pauca non
sufficiunt.*

An non Seneca jejuniorum & famis encomiastes, qui suis auditoribus panem atrium sobriamque hydriam commendans: Quid magni est, inquit, mi Lucili, si ostrea & voleros, si perdicæ & capos, si meleagridas & phasianos, si estudines peltatas, si Castorum candidas, si urforum ungulas, si cerebrum torvis non desideres? Tunc mihi rem magnam feceris, si panem nigrum ac sordidum non rejeceris: si tibi ipse persuaseris, herbas & olera non pecori solum crescere, sed & homini, si denique parvo contentus esse didiceris. Temperantiam, quam docuit, Annæus exercuit.

Ælianus refert Epicurum Gargettium dicere solitum: Nihil ei satis est, cui parum non est satis: Si mihi sit offula, si sit hydriola, vel ipsum cælum provocem contrà, vel ipsi Iovi insultem. Hunc abstinentiæ & inediae amorem philosophis sola persuasit ratio. Nos fundamentis firmiter nitimur & sanctioribus. Et hæcenus quidem differuimus, jejunium valerudinis unicum & princeps esse præsidium, jejunium pharmacorum omnium esse pharmacum. Nos contrà obijcimus; sit sanè pharmacum, sed hem quam amarum est & acerbum! Huic objectioni respondendum: Ajo igitur: Ieiunium ciborum omnium condimentum est. Atque de hoc porro loquimur.

§. I.

Nec rationum numero, nec testium hæc opus est; N experientia mille testes, mille rationes. Exempli gratia: qui sabbato cenam omittit, ei Dominico die cibibus incredibiliter sapit: si pridie lautius cenasset, voluptas illa neutiquam tam suavis accideret. Suave cibi condimentum est jejunium.

Illud tamen hæc observandum: Qui post feverius aut diuturnius jejunium in ventre lupum gerit, & ardentem esurit, attendat ne præcipitet, sed lentius edat, alioqui noxam incurret: quod jam supra monuimus. Ideo qui magientem sentit stomachum, sibi ipse dicat: Heus lentè, ne propera, ne tuburcinare, ne præcipita; cibus tibi non rapietur: quæso te, non raptim, non cursim edas, sicut canis è Nilo bibit. Tandè tibi magis conducent cibi, tantoque sapient melius, quanto comederis lentius. Heus lentè, lentè.

Ita suaviter comeditur & salubriter. Salubrem efficit cibum, rectè illum mādere ac commolere, suavem reddit, cenà sæpius abstinere. Nam quod veteri verbo dicimus: Esurienti sapit mel. Nec mellita tantum esurientis palato grata sunt, sed & panis avenæ cibus inhianti jucundior est, quam homini jam saturo artolagana, panis saccharis, scitamenta mellita, nebulae dulcioris, tragemata sele&issima. Fames & jejunium cibi condimentum suavitissimum.

Deinde philosophia nos docet, omne quod recipitur, per modum recipientis recipi. Explico dictum. Ergo proponuntur ferula delicata, optimè cocta, saporis eximii, primæ commendationis, cupediæ selectæ, vel ipsius superis non fastidiendæ; non tamen sapiunt ægroto, naufragis illas, rejicit, & vel libatè oculis reculat. Cur obsecro? Fauces, lingua, gustatus ægri corruptus & fucro pessimo infectus est. Hinc nihil sapit. Est, minime delicia, sed modus recipientis deest; hinc oblatos cibos æger fastidit & amovet. Contrà lignarius aut ferrarius faber, valens operarius, offam exolutam, sicut confectam, avenam coctam, tuctum crassum, artobamma cerasinum, avidè nec sine voluptate comedit, scutellas digito evertit, quem lambit, & pæne prærodit; hoc unum deesse cibo videtur, quod pluribus agrè sufficiat. Voluptas igitur non tam in cibo & potu, quam in eo faciunt loco est, quem tranfit cibus & potus. Et hæc solâ ratione verum censeo effatum: Quod sapit, nutrit. Ceteroqui in mille aliis falsissimum est. Innumera sunt, quæ sapiant, sed non solum non nutriant, sed etiam inquinant & perdant.

Sed videte hæc sapientissimam Dei providentiam, qui sinceriores edendi voluptatem posuit in fame, abstinentiâ, & jejunio. Hinc effatum Salomonis: Anima saturata calcabit favum: & anima esuriens amarum proculci superet. Homo satur non solum naufragat, sed & calcat delicias. Exemplo id declaremus.

§. II.

Memini, cum ante annos complures in patricia domo rideret Hymenæus nuptiali convivio, & omnia plausibus exsonarent; hic nemo domesticorum non epulis fartus largiter vino maduit. Inter domesticos ancillarum unâ nescio quid fastidii ostendebat, dentibus & manu feriantibus. Iusta ferculis appositis non parere, hilariùs die geniali comesse; sed illa excusans negavit quidquam appetere. Interrogata quid demum equili præ ceteris mallet, aut quid secundæ mensæ veller? Hoc, inquit, mihi jucundum foret, mensam cum discis evertere. Ita prorsus anima saturata calcat favum, mel desipit muri melle distento. Haud aliter nos, cum saturi sumus, loquimur. Est qui dicit: Vellem hunc cibum nunquam libassem, vellem parcius bibissem, vellem ingesta omnia viam per os relegerent.

*Que cibi
suave red-
dant.*

*Et quæ
suavem.*

*Cibi in
luptas in
quo fit
ita.*

*Provi-
dit.*

Hoc plurimum quod
tidianna pe-
ne docet ex-
perientia.

Promptumque, eo multum oblectatur: at verò si panciscatur corpus intemperans, madidum, grave, escis infertum, flaccidum, somniculosum, vehementer affligitur: hic labor quavis molestus, cena non suavis, somnus non placidus est, hic turbata omnia.

Novi ego homines religiosos, quibus sapissimè cenula est, postquam non lavantur manus, qui ab horà noctis non à usque ad quartam matutinam, quà surgendum, uno latero uno eodemque tectore, s'pore numquam interrupto dormiunt suavissimè, & anima cum ipsis delectatur & iucundum est manè querere, Num septem horà iam præterierunt?

Itaque abstinentia & ieiunium non tantum cibi, sed etiam somni condimentum est optimum. Qui legitimam cibi potisque voluptatem querit, aromata Spartana semper in promptu habeat; Labor & Fames omnia condiunt. Eluriamus nunc passulum, ut faciemur æternum.

CAPVT VII.

Ieiunium, temporis, opum, & boni nominis grande auctarium.

Gell. l. 2.
Noct. Attic.
26.

Stobaeus ser.
27.

VERBUM erat vetus, ut Gellius testatur: Sæpe etiam est olitor valde opportuna locutus. Epicurus philosophus apud nos sequiores fame non optimè audit; senem ab horto nominamus, quod in hortis sæpius velut in scholà docuerit: quidquid sit, Epicuri scripta multum habent eruditionis ac sapientiæ, & ad virtutem non languidè trahunt. Assiduus est Seneca in hujus Philosophi dictis laudandis. Ad rem interrogatus Epicurus, quo artificio facile quis ditesceret? In hunc modum respondit: Non si præsentibus adjeceris, sed si usum ac necessitatem tibi persuasam circumcideris; non enim augendæ sunt facultates, sed minuendæ cupiditates. Idem dicendum in Ieiunio & Abstinentiæ causâ. Non addendum est, sed detrahendum appetentiæ: os circumcidendum est. Parsimonia nobile vestigal, imperium in gulam, prædices victoria: qui os & appetentiam noverit substringere, paucis contentus vivet. Cur comedendi libido strenuè coercenda sit, causas aliquot exposuimus. Proxima dissertatio monstravit ieiunium ciborum omnium, imò & somni, suavissimum esse condimentum. Progredimur, ostensuri ieiunium non temporis solum, rei omnium pretiosissimæ, sed & opum ac famæ magnum esse auctarium. Qui abstinentiam non horret, multum temporis lucratur, pecunias & nomen auget. Rectissimè ille, quem dixi, philosophus ab horto dixit: Volenti ditescere non sunt augendæ opes, sed minuendæ cupiditates. Detrahe mensuram, & addes tempori, facultatibus, famæ ac nomini. De his hoc capite loquemur.

§. I.

Vita est
vigilia.

Dissertationis fundamentum statuo illud eruditiorum pronuntiatum: Tanto longior est vita, quanto brevior est somnus. Nam vita est vigilia. In excubiis standum, dum vivitur. Somnus, imago & frater mortis. Si cernant oculi duos aliquos simul jacentes, mortuum & dormientem, vix quidquam discriminis observant. Qui dormit, post aliquantum temporis evigilabit: interim dum dormivit, non propriè vixit. Vita est vigilia. Quò igitur minus dormitur, plus vivitur: brevior somnus, longior vita. Sed ulterius. Mensa referta, cena plena, simposia larga somnum exigunt prolixum. A simili res patet. Quò luculentior culinæ focus, quò plura parantur ferula, eò copiosior fumus; ita quò liberalius estur ac bibitur, eò diutius dormitur; plus cibi, plus vaporum, plus somni,

Ita paulatim plurimum vitæ demitur, quod Mortis fratri somno conceditur.

Atqui nihil in orbe pretiosius tempore. Aurum & gemmæ temporis collatae, viles quicquiliæ sunt. Homo mihi benevolus ditare me potest, tempus perditum restitueret non potest, rapere potest. Thesaurus temporis thesaurorum omnium summus. Innumeri homines cetera non pessimi, sed ob tempus malè impensum ad tribunal summum pessimè stabunt, si præsertim, qui tot horas, tot dies, tot hebdomades, tot menses, tot etiam annos aut nihil agendo, aut malè agendo veluti per jocum combusserunt. Omnes etiam minimas temporis particulas sollicitè colligamus, uti aurifices auriscobem, aut feminæ, quæ fila ducit aurea. Si damnatorum alicui orbis terrarum aureus, & oceanus balsamo plenus donaretur, quid, putatis, hac divitiarum mole mercari cuperet? Vnicâ dumtaxat horulam, quæ posset impetrare Dei gratiâ. Et nos tot horas, tot dies stolidissimè combutimus. Tempus inestimabilis thesaurus. Cur ergo recusamus cenæ aliquid aut somno demere, ut thesaurum hunc temporis auceamus? Ita plerique præcorum Patrum fecerunt, ut vitam redderent longiorem, cenulam & somnum vulerunt esse breviorum.

Basilii Magni, Theologi & Orator disertissimus, ut parcius dormiret, semper humi dormiit, stratoque tam rigido somnum largiorem exclusit, & quia diem incredibili temperantiâ traduxit, noctes plurimas studiis aut precibus pervigilavit. Ita & Antonius Magnus totas non raro noctes inter colloquia cum Deo non sine voluptate consumpsit. Hoc ideo facilius potuit, quia semel tantum de die, nec ante solis obitum, corpus pane, sale & aquâ refecit. Quod de illo testatur Athanasius. Sic alii quamplurimj egerunt.

Quâ ratione, obsecro, Augustinus, Hieronymus, alii, tot libros posteritati consecrare potuissent, nisi scriptio & noctem impendere voluissent? ut autem hoc commodius possent, aut jejunare, aut parcissimè cenare non refugerunt. Plenus venter non studet libenter; ferè somnum querit. Novem Hieronymi Tomos manibus versamus, iis quæ perierunt, non censis. Nil scribere potuisset Hieronymus, nisi jejunare ipsi & vigilare familiarissimum, imò quotidianum fuisset. Hic facer scriptor id minime dissimulans: Ex toto orbe, inquit, huc venit Bethlehemum. Ezechielem ceppi exponere; vix finiam. Nulla enim hora, nullum momentum est, ex quo non fratrum occurramus turbis. Omnes cum Hieronymo loqui, omnes illum videre cupiebant. Quomodo ergo tam multum scripsit, qui ab occupationibus aliis nil otii habuit? Faretur ipse noctem his lucubrationibus assignatam. Enimverò largiùs cenare, & somno liberalius indulgere, sunt vicinissima; alterum ab altero vix avelli potest. Malè autem vigilabit, pessimè lucubrabit, qui lautiùs cenaverit.

Augustinus, quamvis in disputationibus & colloquiis frequens, quamvis in concionibus ad populum habendis assiduus (uti olim Episcopi erant) Præsulis tamen officium sic administravit, perinde si nihil scripsisset; nihilominus tam multa scripsit, perinde si hoc unum fecisset. Hinc decem grandiores Tomos posteris reliquit: plurima temporum injuriæ diripuerunt. Et quomodo tandem inter tot tantisque occupationes tam multa litteris consignare potuit? aut frugalissimè cenavit, aut cenâ penitus abstinuit: hinc lucubrationes nocturnæ longiores, hinc eruditæ vigiliæ, hinc divinæ ad lampadem scriptioes: Quod dies negavit, nox dedit.

Gregorius Magnus, Antistes summus licet tenuis pene morbis conflicteretur, plurima tamen scripsit, quia & abstinentissimus fuit, & vigilantissimus. Consuetus illi cibis legumina erant, & quavis pedibus infisteret